

BİRİNCİ BÖLÜM

“Hiç karıncalar hakkında düşündün mü?” diye sordu Amyus Crowe.

Sherlock başını iki yana salladı. “Pikniklerde reçelli sandviçlerime saldırmaları dışında onlar hakkında pek kafa patlattım diyemem.”

Surrey kırsalındaydılar. Güneş Sherlock’un ensesini ateşten bir tuğla gibi yakıyordu. Havada, insanı neredeyse bayıltacak denli güçlü çiçek ve yeni biçilmiş saman kokusu vardı.

Kulağının yanından vızıldayarak geçen arıyla irkildi. Karıncalar için karışık duygular besliyordu fakat arılar onu hâlâ korkutuyordu.

Crowe güldü. “İngilizlerin şu reçelli sandviç sevdası neyin nesi?” diye sordu bir yandan gülerken. “İngilizlerin yeme alışkanlıklarınının kreşvari bir yanı var. Buharda pişen pudingler, reçelli sandviçler, tabii ekmeklerin kabukları alınarak yapılan ve lapa oluncaya dek kaynatılan sebzeler... Yemek için dişe ihtiyaç duymayacağıın şeyler.”

Sherlock ani bir öfke hissiyle kasıldı. “Amerikan yiyeceklerinin ne özelliği varmış?” diye sordu üzerinde oturmakta

olduğu kuru taş duvardaki konumunu değiştirerek. Hemen önünde toprak eğilerek uzaktaki nehre doğru alçalıyordu.

“Etlar,” dedi Crowe basitçe. Göğüs hizasına gelen duvara yaslanmıştı. Kare şeklindeki çenesi kavuşturduğu kollalarının üzerindeydi ve geniş siperli şapkası gözlerini güneşten koruyordu. Üzerinde her zamanki gibi beyaz bir keten takım vardı. “Ateşte pişirilmiş kocaman etler. Fransızların yaptığı gibi mumun üzerinde sallanmak yerine *düzgün* bir şekilde, yani kenarları kıtırlaşana kadar pişirilen etler. Yine Fransızların yaptığı gibi tuhaf kremalı bir brendi sosuna da batırılmayan etler. Eti *düzgün* bir şekilde pişirip servis etmek için profesör olmak gerekmiyor ama neden Birleşik Devletler dışında kimse bunu beceremiyor?” Göğüs geçirdi, keyfi aniden kaçarak yerini beklenmedik bir hüzne bıraktı.

“Amerika’yı özlüyor musun?” diye sordu Sherlock.

“İnsanın evinden uzak kalmaması gereken kadar uzun zaman oldu. Ve Virginia’nın da oraları özlediğini biliyorum.”

Sherlock’un zihninde, bakır kırmızısı saçları alev gibi dalgalanarak atı Sandia’yı sürmekte olan Crowe’un kızı Virginia belirdi.

“Ne zaman döneceksin?” diye sordu yakın bir tarih olmamasını umarak. Hem Crowe’a hem de Virginia’ya alışmıştı. Amcasının yanına gönderildiğinden bu yana hayatında onların da olması hoşuna gidiyordu.

“Buradaki işim bitince...” Kırıksık ve çizgilerle dolu yüzünde kocaman bir gülümseme belirdi. “Ve sana bildiğim her şeyi öğretilip abine olan sorumluluğumu yerine getirdiğime inandığımda. Şimdi karıncalar hakkında konuşalım.”

Sherlock göğüs geçirip kendini Crowe’un doğaçlama derslerinden birine daha bıraktı. Bu uzun boylu Amerikalı, ister kırlarda olsun, ister kasabada ya da birinin evinde, etrafında gördüğü herhangi bir şeyi kullanarak soru, bilmece yahut mantıksal bir muammaya geçiş yapabiliyordu. Bu durum Sherlock’u sinirlendirmeye başlıyordu.

Crowe doğrulup etrafta göz gezdirdi. “Sanki şu ufak yaratıklardan bir yerde görmüştüm,” diyerek otların arasında ufak bir öbek oluşturmuş kuru toprak yığına yöneldi. Sherlock buna kanmamıştı. Crowe bunları daha önce görüp bir sonraki ders konusu olarak zihninin bir köşesine not etmiş olmalıydı.

Sherlock duvardan atlayıp Crowe’un yanına gitti. “Bir karınca tepesi,” dedi şevksiz bir şekilde. Bu toprak yığınının etrafında ufak siyah yaratıklar dolaşıp duruyordu.

“Öyle. Yerin altında bu ufak yaratıkların sabırlı bir şekilde kazarak yaptığı tünellerin bulunduğu dair bir işaret. Aşağılarda bir yerde, hayatında bir kez olsun gün ışığı görmeyen kraliçe karınca tarafından bırakılan binlerce beyaz yumurta olmalı.”

Crowe eğilip Sherlock’un da yanına gelmesini işaret etti. “Karıncaların nasıl ilerlediklerine baksana,” dedi. “Dikkatini çeken bir şey var mı?”

Sherlock bir süre karıncaları izledi. Karıncaların tümü aynı yönü izlemiyor, her biri ortada hiçbir neden yokken yönünü değiştirip duruyordu. “Rastgele ilerliyorlar,” dedi. “Ya da bizim göremediğimiz bir şeye tepki veriyorlar.”

“İlk açıklama daha olası,” dedi Crowe. “Buna ‘sarhoş yürüyüşü’ denir ve eğer bir şey arıyorsan kısa zamanda çok yol katetmek için iyi bir yöntemdir. Bir yerde arama yapan çoğu insan dümdüz yahut çaprazlamasına ilerler ya da o bölgeyi karelere ayırıp her bir karenin içini ayrıca arar. Bu yöntemler eninde sonunda başarılı sonuçlar verir fakat katettiğin alanı böylesi bir rastgele yürüyüş yöntemiyle arttırdığında aradığın her neyse onu hızlı bir şekilde bulma şansın da artar. Buna ‘sarhoş yürüyüşü’ denir,” diye tekrarladı, “çünkü insan tıka basa viski içince böyle yürür; bacakları birbirinden bağımsız hareket ederken beyni bambaşka bir yöne gider.” Ceketinin iç cebine uzanıp bir şey çıkardı. “Ama karıncalara dönecek olursak; ilginç bir şey bulduklarında ne yaptıklarını izle de gör.”

Elindekini Sherlock’a gösterdi. Bu, tepesine iple parafinli kâğıt bağlanmış toprak bir kavanozdu. “Bal,” dedi daha henüz Sherlock soru sormadan. “Pazardan aldım.” İpi çekip parafinli kâğıdı kaldırdı. “Kötü anılarını çağırıştırıcaksa şimdiden özür dilerim.”

“Endişelenmeyin,” dedi Sherlock. Eğilip Crowe’un yanına diz çöktü. “Cebinizde neden bir kavanoz balla dolaştığınızı sorabilir miyim?”

“Neyin ne zaman işine yarayacağını asla bilemezsin,”

dedi Crowe gülümseyerek. “Yahut belki de bütün bunları önceden planlamışımdır. Sen seç.”

Sherlock yalnızca gülümseyip başını iki yana salladı.

“Bal büyük ölçüde şeker olmak üzere başka bir sürü şeyden oluşur,” diye devam etti Crowe. “Karıncalar şekere bayılır. Şekeri alıp kraliçe ve yavruları beslemek üzere yuvalarına götürürler.”

Sherlock’un sabah güneşinde iyice akışkan bir hal almış olduğunu fark ettiği bala parmağını batıran Crowe kocaman, ıslıl ıslıl bir damla çekip çıkardıktan sonra yere akmasına izin verdi. Bal, üzerine düştüğü ot yığınında bir süre asılı kaldıktan sonra tel tel yere damlayıp orada öylece kaldı.

“Bu küçük yaratıkların şimdi ne yapacaklarına bir bakalım.”

Sherlock, rastgele yürüyüşlerine devam eden karıncaları izledi; kimisi otların üzerine tırmandıktan sonra ters dönüp bir süre aşağı sallanırken bazıları pislik yığınlarını deşiyordu. Bir süre sonra içlerinden biri balın üzerinden geçti. Orta yerde durdu. Sherlock bir an için bala yapışıp kaldığını düşündüyse de karınca balın etrafında dolaştıktan sonra gerisingeri gelip sanki içiyormuş gibi başını içine daldırdı.

“Taşıyabileceği kadarını alıyor,” dedi Crowe sohbet havasında. “Şimdi yuvaya geri gidecek.” Ve gerçekten de karınca geldiği yöne geri gitmeye başladı, ama dosdoğru yuvaya gitmek yerine ileri geri yürümeye devam etti.

Yolculuğu birkaç dakika sürdü ve Sherlock yolu birkaç kez diğer karıncalarla kesiştiğinde onu neredeyse gözden yiti-recek gibi olsa da karınca sonunda kuru toprak yuğına ulaşıp yuvanın içinde gözden kayboldu.

“Peki ya şimdi?” diye sordu Sherlock.

“Bala bak,” dedi Crowe.

Artık balı on, hatta on beş kadar karınca keşfetmişti ve hepsi de bir miktar yüklendi. Diğer karıncalar da bu kala-balığa katılmaya devam etti. Daha başka gelenler oldukça diğerleri kalabalıktan sıyrılıp yuvaya doğru ilerliyordu.

“Bir şey fark ettin mi?” diye sordu Crowe.

Sherlock öne eğilip daha yakından baktı. “Karıncaların yuvaya dönme süreleri gitgide azalıyor,” dedi düşünceli bir şekilde.

Birkaç dakika sonra balla yuva arasında iki paralel çizgi şeklinde ilerlemeye başladılar. O rastgele yürüyüşlerinin yerini amaçlı bir ilerleyiş aldı.

“Güzel!” dedi Crowe onaylayarak. “Şimdi basit bir deney yapalım.”

Elini cebine atıp avuç içi kadar bir kâğıt parçası çıkardı. Kâğıdı yuvayla balın ortasına bir yere yerleştirdi. Karıncalar sanki bu kâğıt parçasını görmemiş gibi yuvalarına doğru ilerlemeye devam ediyordu.

“Nasıl iletişim kuruyorlar?” diye sordu Sherlock. “Balı bulan karıncalar yuvadakilere nasıl haber veriyor?”

“Vermiyorlar,” diye yanıtladı Crowe. “Yuvaya balla dönmeleri dışarıda yiyecek olduğunun bir işareti, ancak

birbirleriyle iletişim kuramıyor yahut birbirlerinin zihinlerini okuyamıyorlar ve Şu ufacık bacaklarıyla yiyeceğin nerede olduğunu işaret de edemiyorlar. Çok daha zekice bir Şey oluyor. Bak, sana göstereyim.”

Crowe eğilip yerdeki kâğıdı doksan derece döndürdü. O esnada kâğıdın üzerinde olan karıncalar kâğıttan inip bir anda kendilerini başka bir yerde bulunca kaybolmuŐ gibi anlamsızca sağa sola ilerlediler, ama arkadan gelip kâğıda ulaŐan karıncaların kâğıdın üzerinde yarıya kadar ilerledikten sonra dönüp az önce izledikleri yola doksan derece bir başka yol izleyerek sağa sola ilerlemeye baŐladıklarını görmek Sherlock’u çok ŐaŐırttı.

“Bir yol izliyorlar,” dedi Şaşkınlık içinde. “Bizim göremediğimiz fakat onların görebildiği bir yol. nden giden ilk birkaç karınca her nasılsa bu yolu çizmiŐ olmalı ve diğerleri de onu takip etti. Kâğıdı dndrdğnzde artık bambaşka bir yere çıkmasına rağmen yolu izlemeye devam ettiler.”

“Bu doğru,” dedi Crowe onaylayarak. “En mantıklı tahmin bir tür kimyasal. Karınca yiyecek taŐırken ardında bir tür kimyasal bırakıyor. Anason gibi çok keskin kokan bir Şeye batırılmıŐ bir bezin ayaklarına bağlı olduğunu düŐün, diğer karıncalar da tıpkı köpekler gibi anason kokusunu takip etme eğilimindedir. ‘Sarhoş yürüyüşü’ yüzünden ilk karınca yuvayı buluncaya dek dolaşıp durur. Balı daha fazla sayıda karınca bulduka içlerinden bazıları yuvaya ulaŐmak için daha uzun bazılarıysa daha kısa yollar izler. Sürece daha fazla karınca katıldıka kısa yollara yayılan

kimyasal yoğunlaşır çünkü bu yollar daha çok işe yarar ve karıncalar daha hızlı bir şekilde geri dönebilir; daha uzun, yani dolambaçlı olan diğer yollarsa silinir gider çünkü yeterince etkili değildirler. Sonunda geriye neredeyse dümdüz uzanan bir yol kalır. Ve kâğıda yaptığım şey sayesinde bunu kanıtlayabilirsin. Yol artık onları yuvadan uzaklaştırıyor olsa da ayrılmazlar, tabii bir süre sonra doğru yolu bulurlar.”

“İnanılmaz!” dedi Sherlock şaşkınlık içinde. “Bunu bilmiyordum. Bu... zekâ değil... çünkü içgüdüsel bir şey ve iletişim kurmamalarına rağmen zekice *görünüyor*.”

“Kimi zaman,” diye devam etti Crowe, “bir grup, bir bireyden daha az zekidir. İnsanlara baksana: Tek başlarına zeki olabilirler fakat onları alıp bir çete kurduğunda isyan çıkabilir, özellikle de ortada tahrik edici bir durum varsa. Diğer durumlarda gruplar bireylerden daha zeki davranır, tıpkı buradaki karınca topluluğu yahut arı kolonilerinde olduğu gibi.”

Doğrulup keten pantolonunun üzerindeki toprak ve otları silkeledi. “İçgüdülerim bana neredeyse öğle yemeği vaktinin geldiğini söylüyor,” dedi. “Acaba amcanlar sofralarında gezgin bir Amerikalıya yer açar mı?”

“Açacaklarına eminim,” diye yanıtladı Sherlock. “Tabii kâhya Bayan Eglantine’den çok emin değilim.”

“Sen onu bana bırak. Hiç beklenmedik anlarda başvurabileceğim dipsiz bir çekiciliğe sahibimdir.”

Tarlarla korulukların arasından geçerlerken Crowe yenebilecek mantarlarla diğerlerini Sherlock’a işaret ederek